

Docent Kunsteducatie in de schijnwerpers

*Master-thesis over de werkwijze van de docent kunsteducatie in het
VMBO en VWO*

Tirza Sibelo

Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen

Richting: Sociologie van kunst en cultuur

Erasmus Universiteit Rotterdam

291804

tirzasibelo@hotmail.com

1^e studiebegeleider: prof.dr. A.M. Bevers

2^e lezer: dr. M.D. Verdaasdonk - Huwel

Voorwoord

Eindelijk, mijn thesis is klaar om door u gelezen te worden. In het kader van de Masteropleiding Sociologie van Kunst en Cultuur aan de Erasmus Universiteit Rotterdam heb ik een thesis geschreven over de houding en werkwijze van de docent kunsteducatie in het VMBO en de docent kunsteducatie in het VWO uit het Rotterdamse, voortgezet onderwijs. De interesse voor kunsteducatie is aangewakkerd tijdens mijn studie Culturele Maatschappelijke Vorming (CMV) aan de Hogeschool Rotterdam. Tijdens deze studie heb ik diverse educatieve projecten ontwikkeld voor het basis- en voortgezet onderwijs. Daar het mij erg interessant leek meer kennis te vergaren over het culturele veld heb ik er voor gekozen een Masterstudie te volgen die goed zou aansluiten op mijn CMV-opleiding.

Af en toe spookte er een stemmetje door mijn hoofd dat zich afvroeg of de Masterstudie nu wel zo'n goede keuze was. Dit onzekere stemmetje verving ik dan zo snel mogelijk met de gedachte: ook een praktisch aangelegd mens kan wetenschappelijk onderzoek verrichten. Toch was er één obstakel: van wetenschap had ik weinig kaas gegeten. Organiseren, programmeren en contacten leggen, dat was mijn ding!

Maar, een mens is nooit te oud om te leren en aan dat motto heb ik mij stevig vastgegrepen. Wat zeg ik, dat gezegde heeft mij drie jaar lang gemotiveerd niet op te geven. Iedere keer als ik een vak had gehaald, voelde ik me de overwinnaar. Uiteindelijk had ik alle vakken behaald. Het enige wat mij nu nog restte was het schrijven van een Masterthesis. Van het woord *Masterthesis* alleen al ging mijn hart sneller kloppen en dit was absoluut niet vergelijkbaar met bijvoorbeeld een spannende verliefdheid.

Mensen die het proces eerder hadden ondergaan, hadden mij al verteld dat het een pittige kluit zou worden. En deze mensen logen er niet om. Een pittige kluit, dat was het zeker. Of deze gesmaakt heeft? Uiteindelijk wel. De smaak van overwinning is fantastisch! Mijn onderzoek is afgerond en terug te lezen in dit interessante verslag.

Allereerst wil ik mijn studiebegeleider Ton Bevers hartelijk bedanken. Meneer Bevers heeft erg veel tijd in mij geïnvesteerd om mij zoveel mogelijk te helpen waar hij kon. Vaak was ik erg onzeker als ik een afspraak met hem had om het proces van mijn thesis te bespreken. Soms dacht ik echt: "ik kan dit niet." Het mooie was dat hij mij tijdens zo'n gesprek weer nieuwe hoop gaf en ik na afloop met de gedachte wegliep: "ik kan het wel."

Graag wil ik ook mijn tweede lezer Dorothee Verdaasdonk hartelijk bedanken voor haar correctheid, zorgvuldigheid en goedkeuring.

Een zeer speciaal woord van dank wil ik richten tot alle docenten die hun tijd vrij wilden maken voor een interview. Dankzij hen heb ik mijn probleemstelling kunnen beantwoorden en inzicht kunnen krijgen in de houding en werkwijze van de docent kunsteducatie in het VMBO en de docent

kunsteducatie in het VWO.

Tot slot wil ik mijn lieve partner en verloofde Anselmo Lopes bedanken voor zijn luisterend oor, zijn geduld en zijn vertrouwen in mij. Ook mijn beste vriendin Samantha Soredjo wil ik bedanken voor haar luisterend oor en haar doeltreffende peptalk die mij iedere keer geholpen heeft weer zicht te krijgen op het geheel en mij stimuleerde te doen wat mij te doen stond .

Tirza Sibelo

Rotterdam, Donderdag 13 september 2007

Inhoudsopgave

Inleiding	p.2
Hoofdstuk 1. Theoretisch kader	p.4
1.1 Inleiding	p.4
1.2 Habitus	p.4
1.3 Positie	p.5
1.4 Veld	p.6
1.5 Kapitaal	p.7
1.6 De samenhang tussen de begrippen van Bourdieu	p.10
Hoofdstuk 2. Probleemstelling, onderzoeksvragen, deelvragen en hypothesen	p.13
2.1 Inleiding	p.13
2.2 De probleemstelling	p.13
2.3 Twee onderzoeksvragen	p.13
2.4 Zeven deelvragen	p.14
2.5 Theoretische onderbouwing van de zeven deelvragen en formulering van hypothesen	p.15
2.5.1 Vorming en scholing	p.15
2.5.2 Werkervaringen	p.16
2.5.3 Onderwijsopvattingen	p.17
2.5.4 Beroepsbekwaamheden	p.19
2.5.5 Persoonlijke, culturele voorkeuren	p.20
2.5.6 Effecten van kunsteducatie	p.21
2.5.7 Sociaal – culturele achtergrond	p.23
2.6 Tot slot	p.25
Hoofdstuk 3. Opzet en methodiek	p.26
3.1 Inleiding	p.26
3.2 De voorbereiding	p.26
3.3 Kwalitatief onderzoek	p.26
3.4 De interviewfase	p.27
3.5 Werving van de respondenten	p.27
3.6 Beschrijving van de respondenten	p.28
3.7 Kunsteducatie in het voortgezet onderwijs	p.29
3.8 Tot slot	p.31

Hoofdstuk 4. Analyse van de interviewgegevens	p.32
4.1 Inleiding	p.32
4.2 Vorming en scholing van de docenten kunsteducatie VMBO	p.32
4.2.1 Vorming en scholing van de docenten kunsteducatie VWO	p.32
4.2.2 Interpretatie - Vorming en scholing	p.33
4.3 Werkervaringen van de docenten kunsteducatie VMBO	p.33
4.3.1 Werkervaringen van de docenten kunsteducatie VWO	p.34
4.3.2 Interpretatie - Werkervaringen	p.35
4.4 Onderwijsopvattingen van de docenten kunsteducatie VMBO	p.36
4.4.1 Onderwijsopvattingen van de docenten kunsteducatie VWO	p.39
4.4.2 Interpretatie - Onderwijsopvattingen	p.41
4.5 Beroepsbekwaamheden van de docenten kunsteducatie VMBO	p.42
4.5.1 Beroepsbekwaamheden van de docenten kunsteducatie VWO	p.43
4.5.2 Interpretatie - Beroepsbekwaamheden	p.44
4.6 Persoonlijke culturele voorkeuren van de docenten kunsteducatie VMBO	p.45
4.6.1 Persoonlijke culturele voorkeuren van de docenten kunsteducatie VWO	p.45
4.6.2 Interpretatie - Persoonlijke culturele voorkeuren	p.45
4.7 Effecten van kunsteducatie volgens de docenten kunsteducatie VMBO	p.46
4.7.1 Effecten van kunsteducatie volgens de docenten kunsteducatie VWO	p.47
4.7.2 Interpretatie - effecten van kunsteducatie	p.47
4.8 Sociaal - culturele achtergrond van de docent kunsteducatie VMBO	p.47
4.8.1 Sociaal - culturele achtergrond van de docent kunsteducatie VWO	p.48
4.8.2 Interpretatie - sociaal - culturele achtergrond	p.48
4.9 Tot slot	p.48

Hoofdstuk 5. Beantwoording van de hypothesen	p.49
5.1 Inleiding	p.49
5.2 Twee hypothesen - Vorming en scholing	p.49
5.3 Drie hypothesen - Werkervaringen	p.49
5.4 Twee hypothesen - Onderwijsopvattingen	p.51
5.5 Twee hypothesen - Beroepsbekwaamheden	p.51
5.6 Eén hypothese - persoonlijke culturele voorkeuren	p.52
5.7 Eén hypothese - effecten van kunsteducatie	p.53
5.8 Twee Hypothesen - Sociaal - culturele achtergrond	p.53
5.9 Tot slot	p.54

Hoofdstuk 6. Conclusie	p.55
6.1 Inleiding	p.55
6.2 Antwoord onderzoeksvraag 1	p.55
6.3 Antwoord onderzoeksvraag 2	p.56
6.4 Antwoord probleemstelling	p.57
6.4.1 De overeenkomsten	p.57
6.4.2 De verschillen	p.57
6.5 Conclusie	p.58
6.6 Eigen mening	p.59
6.7 Aanbevelingen voor verder onderzoek	p.59

Literatuurlijst	p.61
------------------------	------

Bijlagen

1. Interviewvragen
2. Uitwerking tien interviews docenten kunsteducatie in het VMBO
3. Uitwerking tien interviews docenten kunsteducatie in het VWO